

TRABAJO DE FINAL DE GRADO EN TRADUCCIÓN E INTERPRETACIÓN

TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTULO / TÍTOL

**Hermynia zur Mühlen com a autora de narrativa
propagandística. Anàlisi i traducció al català del conte**

Der Traumhändler

Autora: Joana Vallés Pellicer

Tutora: Heike van Lawick Brozio

Fecha de lectura/ Data de lectura: Setembre de 2021

Resumen/ Resum:

Hermynia zur Mühlen va ser una escriptora i traductora que va dur a terme bona part de la seua producció durant la República de Weimar. La seua obra va estar sempre molt influïda, d'una banda, per la ideologia comunista, que a causa de les circumstàncies històriques es trobava en plena efervescència en aquella època; i d'altra banda, per la seua implicació en les reivindicacions de les classes marginals, tot i que ella mateixa provenia de la noblesa. Va escriure diversos relats curts que, malgrat que presenten característiques dels anomenats contes moderns, amb elements fantàstics i arguments breus i senzills, són un clar exemple de la literatura convertida en eina propagandística i reivindicativa. El conte que s'ha analitzat i traduït en aquest treball, *Der Traumhändler*, n'és un cas.

Per a analitzar el text base des del punt de vista translatiu s'han seguit els models de l'anàlisi pretranslativa i traductològica de Christiane Nord. En la primera s'examinen, a partir de les dades aportades per un encàrrec de traducció fictici, diversos aspectes del text base tant a nivell intratextual com extratextual. La proposta de traducció d'aquest relat s'ha efectuat a partir de les conclusions extretes d'aquesta anàlisi. Posteriorment, amb l'anàlisi traductològica, s'han examinat algunes de les solucions que s'han donat en el text ja traduït, o text meta, seguint la classificació dels problemes de traducció de Nord.

Aquest treball pretén, així doncs, mostrar quins passos s'han seguit a l'hora d'aplicar un mètode de treball basat en un model de procés translatiu. D'altra banda, també s'ha volgut descobrir la figura d'Hermynia zur Mühlen en català i proposar-ne una traducció per primera vegada en aquest idioma.

Palabras clave/ Paraules clau: (5)

Hermynia zur Mühlen, República de Weimar, *Der Traumhändler*, anàlisi, traducció

Aquest Treball de Fi de Grau segueix les normes de l'estil bibliogràfic Chicago.

Índex

1. Introducció.....	4
2. Context històric.....	6
2.1. La República de Weimar	6
2.2. L'autora	6
2.3. Les narracions propagandístiques: <i>Der Rote Heiland</i>	7
3. Gènere textual: el conte modern.....	9
4. Encàrrec de traducció	10
5. Fases del procés translatiu	12
6. Factors de l'anàlisi pretranslativa.....	14
7. Traducció del fragment.....	18
8. Anàlisi traductològica.....	21
8.1. Problemes pragmàtics: ús del llenguatge inclusiu.....	21
8.2. Problemes culturals.....	22
8.2.1 Presentació gràfica de l'estil directe.....	22
8.2.2 Fórmules rutinàries	24
8.3. Problemes lingüístics.....	24
8.3.1 Homografies o polisèmia: <i>nach</i>	24
8.3.2 L'èmfasi: partícules modals i tipografia específica.....	26
8.3.3 Cinegrames	27
8.3.4 Ús dels passats	28
8.3.5 Gènere del narrador/a	30
9. Conclusions	31
Bibliografia.....	32
Annex.....	34
Text base.....	34

1. Introducció

Aquest treball naix a partir de dos interessos particulars: l'un per la llengua alemanya i l'altre per la traducció literària. Com que al llarg del Grau en Traducció i Interpretació s'ha treballat l'alemany en menor mesura que l'anglès, he volgut aprofundir en el seu estudi i particularment en la traducció al català. D'altra banda, la traducció literària és una de les especialitats que més m'interessa i penso que és una de les més completes, ja que permet al traductor/a fer ús dels seus coneixements i estratègies sense deixar de banda el vessant creatiu.

El primer pas, així doncs, era decidir a qui volia traduir. Per a fer-ho vaig establir dos criteris: que fora dona, ja que volia donar visibilitat a aquest gènere dins del món de la literatura; i d'Àustria, perquè és un país que vaig tindre l'oportunitat de conèixer durant una estada Erasmus i que sembla que queda en un segon pla quan parlem del món germanòfon, però que compta amb un legat cultural que penso que val la pena conèixer.

D'aquesta manera, i amb l'ajuda de la meua tutora, vam trobar una autora de la primera meitat del segle XX amb una biografia ben poc convencional: Hermynia zur Mühlen, també coneguda com *Die rote Gräfin* (la comtessa roja) pels seus orígens aristocràtics i per la seua ideologia.

La major part de la producció d'Hermynia zur Mühlen se situa en una època d'intensa agitació política i social: la República de Weimar. Encara que aquesta autora, que també va ser traductora, va treballar diversos gèneres, va conrear especialment els contes moderns (*Kunstmärchen*). Aquests, influïts per la implicació de zur Mühlen en els moviments revolucionaris de l'època, són majoritàriament propagandístics i estan carregats de connotacions socials i, de vegades, sentimentals. El conte que s'ha traduït en aquest treball, *Der Traumhändler*, n'és una mostra clara.

Bona part de la producció de zur Mühlen es considera perduda, ja que els moviments nacionalsocialistes creixents durant la República de Weimar i el posterior Tercer Reich es van encarregar de censurar-la. No va ser fins als anys noranta que es va redescobrir i se'n van fer noves edicions, però mai ha sigut traduïda al català.

Per fer aquest treball de traducció s'ha formulat un encàrrec fictici per a després dur a terme l'anàlisi pretranslativa establerta per Christiane Nord, que serveix per a plantejar els possibles problemes de traducció que poden sorgir. També s'ha elaborat una anàlisi traductològica, que explica com s'han resolt aquests problemes, de nou seguint la

classificació de Nord i amb les tècniques que estableix el *Manual de traducció alemany-català* de Heike van Lawick. Per a la bibliografia, s'ha seguit el model Chicago.

2. Context històric

2.1. La República de Weimar

La República de Weimar (1918-1930) va ser un període de la història d'Alemanya nascut en una època de confrontacions, fruit de la derrota en la Primera Guerra Mundial i les seues conseqüències, per una banda, i les influències de la Revolució Russa, per l'altra.

Va ser una etapa marcada per les dures condicions del Tractat de Versalles (1919), la crisi econòmica, l'atur, la inflació i les constants confrontacions entre l'esquerra i la dreta, cada cop més radicalitzades. En les breus fases d'estabilitat, l'art, la ciència i la cultura van poder florir (Deutsches Historisches Museum). No obstant això, els governs, que canviaven amb freqüència, no van saber fer front a les dificultats socials. Aquestes condicions, que es van intensificar durant la Gran Depressió (1929), va causar un clima de crispació que va permetre l'ascens del Partit Nacionalsocialista (NSDAP) de Hitler fins a convertir-se en la facció més forta del Reichstag.

2.2. L'autora

Hermynia zur Mühlen va ser una de les escriptores més conegudes durant la República de Weimar, tot i que va ser oblidada durant bona part del segle XX.

Va nàixer el 1883 a Viena en el si d'una família noble que va estar al servei dels Habsburg durant el període de l'Imperi Austrohongarès. Durant la seua infantesa va tenir l'oportunitat de viatjar arreu d'Europa, Orient Mitjà i el nord d'Àfrica i d'aprendre diversos idiomes.

Es va casar amb un noble terratinent del Bàltic, Viktor von zur Mühlen, del qual va adoptar el cognom. Durant el temps que va durar el matrimoni, Hermynia zur Mühlen va residir a Estònia i va descriure aquest període com un malson (Thuncke, 2018). Ja aleshores demostrava el seu compromís amb la justícia social i amb els ideals polítics comunistes quan, per exemple, va proposar col·lectivitzar una de les finques del seu marit. Sis anys després, es van divorciar. Zur Mühlen es va llevar el *von* del seu cognom per tal d'eliminar qualsevol tret de distinció social i, malalta de tuberculosi, va marxar a Davos (Suïssa) per tal de curar-se. Va ser allí on va conèixer el traductor hongarès i jueu Stefan Isidor Klein, amb qui va passar la resta de la seua vida.

En acabar la Primera Guerra Mundial i instaurar-se a Alemanya la República de Weimar, la parella es va traslladar a Frankfurt (1919). Va ser aleshores quan va començar a ser coneguda com a «comtessa roja». Es va incorporar al KPD (Partit Comunista d'Alemanya) i va decidir guanyar-se la vida com a traductora. Va ser qui va introduir al món germanòfon l'obra de l'escriptor estatunidenc Upton Sinclair, considerat el socialista americà més conegut a Alemanya (Thuncke, 2018). Ella mateixa va seleccionar quins autors volia traduir depenent de la seua ideologia per a després vendre'n les traduccions a editorials comunistes.

Com a escriptora, va col·laborar amb la premsa comunista, per a la qual va escriure diversos relats (*Novellen*) de tint propagandístic. També, el 1920, va escriure *Was Peterchens Freunde erzählen* (allò que contenen els amics de Peter) un recull de contes de fades proletaris. D'altra banda, va escriure algunes novel·les policíiques i una autobiografia, *Ende und Anfang*.

Considerada un dels referents de la literatura proletària per a joves, algunes de les seues obres van ser censurades i fins i tot va ser acusada d'alta traïció durant l'ascens del nacionalsocialisme. En aquest punt va ser quan va tornar a Àustria (1928), on va deixar de banda el fervor comunista i es va centrar a combatre el Tercer Reich. És en aquest moment quan escriu la novel·la *Unsere Töchter, die Nazinen* (les nostres filles, les nazis), el 1935, probablement la seua obra més coneguda.

Després de l'*Anschluss*, l'annexió d'Àustria a l'Alemanya nazi (1938), es va exiliar a Eslovàquia, on va escriure *Ewiges Schattenspiel* i *Als der Fremde kam*, primera i tercera part d'una trilogia sobre una família austríaca i de la qual la segona part, com bona part del patrimoni d'Hermynia zur Mühlen, es considera perduda. El 1939 va fugir a Londres on, empobrida, va morir el 1952.

2.3. Les narracions propagandístiques: *Der Rote Heiland*

L'època en què Hermynia zur Mühlen va viure a Frankfurt (1919-1928) va ser la més prolífica, no només pel nombre de traduccions que va elaborar, sinó perquè va mostrar fervorosament el compromís polític i social en la seua literatura i es va interessar especialment per les condicions de les classes obreres, per la pobresa, pels marginats i pels seus anhels.

Hermynia zur Mühlen, noble però amb profundes conviccions d'esquerra, va suposar la perfecta simbiosi entre l'antiga Europa i la nova, la imperial i la revolucionària. Aquesta

doble perspectiva, juntament amb la seua disposició a combatre el problema social, la va portar a escriure un conjunt de divuit relats propagandístics, anomenat *Der Rote Heiland*, publicat a Leipzig el 1924. En aquest recull de contes es troba el relat que s'ha traduït per a aquest treball: *Der Traumhändler*, tot i que se n'ha fet servir una edició més actual (Zur Mühlen 2019).

Aquestes narracions s'havien publicat anteriorment en revistes comunistes de l'època, com *Die Rote Fahne*, on va aparèixer per primera vegada *Der Traumhändler*. L'objectiu dels relats no era únicament posar l'entreteniment al servei de la política, sinó que també s'hi prioritzava l'agitació per sobre de les pretensions artístiques: és a dir, més que una funció estètica, exercien una funció propagandística.

Els temes que tracten els contes són diversos, però tots presenten un cert component social. *Der Traumhändler*, com d'altres, és una profunda crítica a la societat.

Hermynia zur Mühlen, a pesar d'estar apassionadament compromesa amb l'esquerra, també era profundament catòlica. Tenia un vessant molt místic (Pfister 2019), i sovint comparava el miracle de la fe amb el sentiment col·lectiu i de pertinença que li despertava el comunisme. De fet, considerava que, al cap i a la fi, allò que més anhela qualsevol persona és la redempció i la cerca de la felicitat.

En moltes de les seues narracions fa referència a un «salvador». El relat *Der Traumhändler* té com a protagonista un ancià de barba blanca que concedeix desitjos a qui ho demane a canvi d'un cert preu que depèn de la classe social a la qual pertanyen. És possible que aquesta misteriosa figura omnipotent i misericordiosa pugui ser una al·legoria a Déu.

Es podria dir que l'anomenada «literatura proletària» d'Hermynia zur Mühlen va complir amb la seua funció: consolidar la consciència de classe en un context de construcció socialista, però en un sistema encara capitalista. Va posar la literatura al servei de la política, però sempre des de la seua part més humana i compassiva.

Aquestes petites històries, escrites de la nit al dia, mostraven les classes socials i els seus integrants no a partir d'un concepte abstracte de classe, sinó segons les seues accions respectives i concretes i els comportaments que experimentaven. La concepció humana d'Hermynia comprenia una compassió quotidiana de cada ésser humà per la dignitat, la justícia i la felicitat. I això s'havia de defensar contra l'egoisme, el menyspreu per la humanitat i l'arrogància. (Altner 1997, 13, *apud* Thuncke 2018, trad. Joana Vallés)

3. Gènere textual: el conte modern

Der Traumhändler és un conte modern pel que fa al gènere textual. Els contes moderns (*Kunstmärchen*) es diferencien dels contes populars (*Volksmärchen*) en el fet que, mentre que aquests darrers són fruit de la tradició oral i es transmeten de boca en boca entre generacions, els contes moderns tenen un autor original conegut que persegueix unes ambicions literàries més sofisticades (Lektüre Hilfe).

La fórmula del conte modern va aparèixer fa prop de dos segles de la mà dels romàntics alemanys (Miró 2014, 11). Els contes en general són narracions més o menys breus que solen presentar elements fantàstics i que tenen la intenció de divertir, entretenir i moralitzar. Els contes moderns, tanmateix, tenen la particularitat que presenten històries més profundes, amb una visió més complexa del món i amb uns personatges multidimensionals. A més, no tenen necessàriament un final feliç clar i sovint són crítics amb la societat.

4. Encàrrec de traducció

Qualsevol activitat translativa s'inicia amb la recepció d'un encàrrec de traducció. Segons Nord (2012), saber interpretar un encàrrec és clau, ja que determina quin és l'objectiu, o *skopos*, de la traducció. Precisament Nord parla sobre l'anomenada «Teoria de l'*skopos*», formulada per Hans J. Vermeer, segons la qual aquest *skopos* o objectiu es defineix en base a la funció del text traduït, el text meta (TM), que no és necessàriament la mateixa que la del text original, el text base (TB).

Tal com apunta Nord (2012, 45), tant el TB com el TM adopten la seua funció textual segons la situació comunicativa en què es troben. Per tant, no hi ha una funció única, sinó que el text en pot adoptar de diverses.

Un encàrrec de traducció ben formulat, així doncs, resulta fonamental, ja que ajudarà a delimitar quines són aquestes situacions comunicatives i a esbrinar quina serà la funció textual del TM i el seu *skopos*. Amb tota aquesta informació, serà més fàcil triar el mètode traductor corresponent (Hurtado 2001, 249, *apud* Lawick 2009, 17) i més adequades podran ser les decisions que es prendran al llarg de tot el procés translatiu.

A continuació es presenta un encàrrec de traducció fictici amb tots aquells aspectes que es consideren clau per a poder interpretar-lo correctament (taula 1):

Taula 1: Encàrrec de traducció

Títol i autora del TB	<i>Der Traumahändler</i> , d'Hermynia zur Mühlen
Data i lloc de publicació del TB	<i>Der rote Heiland</i> Ed. Die Wölfe, Leipzig, 1924
Destinatari del TB	Públic germanòfon adult, interessat en política i d'ideologia d'esquerres.
Nombre de paraules del TB	1012
Client	Columna Edicions Llibres i Comunicació, S.A.
Motiu	L'editorial catalana Columna, especialitzada en narrativa històrica, està preparant la primera edició al català del recull de contes <i>Der rote Heiland</i> d'Hermynia zur Mühlen i ha encarregat la traducció dels distints relats a diversos traductors. A la traductora Joana

	Vallés se li ha assignat el conte <i>Der Traumhändler</i> .
Destinatari	Públic adult de parla catalana.
Data de publicació	Segona quinzena de novembre de 2021 (abans de Nadal).
Format	No necessita maquetació.

5. Fases del procés translatiu

Tradicionalment, el procés translatiu s'ha considerat un model lineal format per dues o tres fases. No obstant això, Nord (2012, 45) considera que aquests models són incomplets perquè es basen únicament en hipòtesis molt «equivalencistes», tal com les anomena ella, i que només consideren l'anàlisi textual com a única font que aporta els criteris per a la transferència. Aquests models solament es poden aplicar en determinats gèneres textuais i parteixen de la base que els textos tenen una única funció textual; una concepció que resulta errònia.

Amb tot, Nord proposa un nou model circular (1993; 1996; 2003) format per quatre fases interdependents i que es relacionen entre elles:

- Interpretació de l'encàrrec, que ha d'incloure tots aquells factors que determinen la funció del TM segons la seua situació comunicativa. S'interpreta mitjançant els coneixements experts del traductor.
- Anàlisi del text base, que consisteix en un estudi detallat i exhaustiu del TB en tots els nivells textuais, amb especial atenció a aquells elements que poden resultar rellevants per a la funció textual. Hi intervenen els coneixements temàtics i específics i els coneixements de la llengua i de la cultura font.
- Planificació del mètode translatiu, tenint en compte els resultats de l'anàlisi anterior. Hi intervenen els coneixements teòrics i metodològics.
- Producció del text meta, un cop decidida l'estratègia. Hi intervenen novament els coneixements temàtics i els de la llengua i de la cultura meta. Per a assegurar que el text resultant compleix amb *l'skopos* formulat, es du a terme una revisió qualitativa amb una lectura crítica del text.

Les següents figures resumeixen aquest procés circular. S'hi pot observar que la documentació (*Recherche*) és un factor fonamental i comú entre totes les fases.

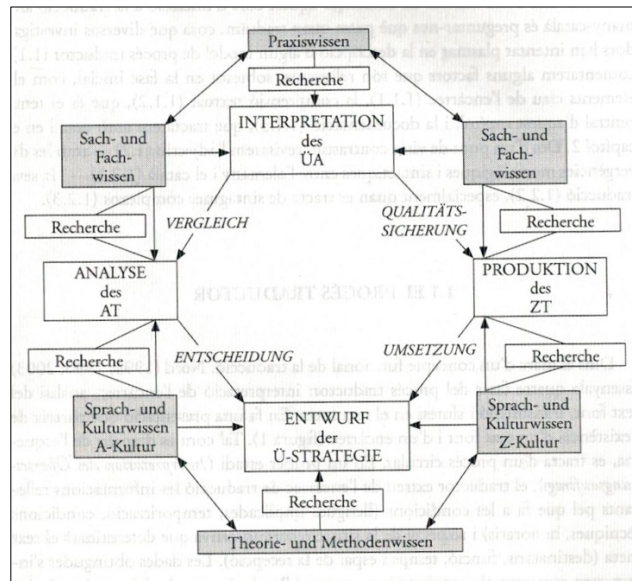

Figura 1: Model del procés traductor circular (Nord 1996, *apud* Lawick 2009, 16)

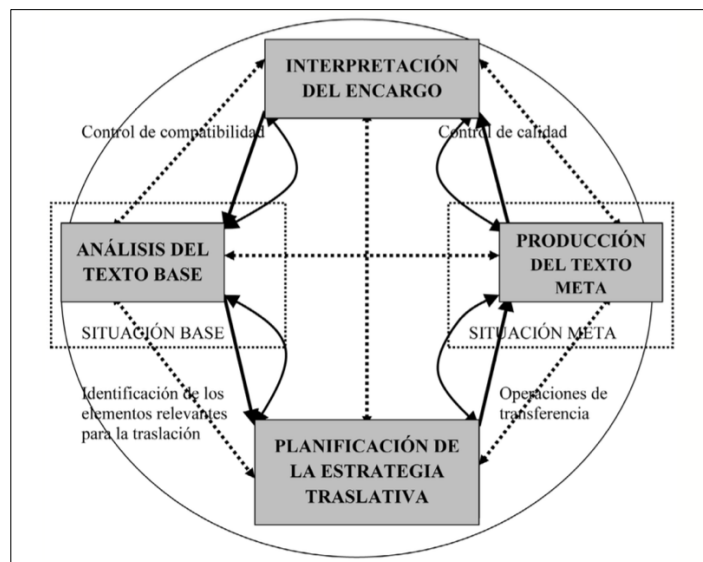

Figura 2: Model del procés traductor circular (Nord 2012, 46)

En aquest treball s'ha decidit emprar aquest model circular perquè és el més complet i el més adient per a un text literari d'aquestes característiques.

6. Factors de l'anàlisi pretranslativa

Per tal d'esbrinar la funció comunicativa, s'han de tenir en compte tota una sèrie de factors, tant relacionats amb el mateix text (intratextuals), com amb la situació (extratextuals), com amb l'efecte comunicatiu que provoca. A l'hora d'emprendre una tasca, un traductor expert hauria d'idear des del primer moment una macroestratègia que considerara tots aquests nivells textuals i no deixar-se ofuscar per les dificultats que puguin sorgir a nivell microtextual (Lawick 2009, 12) .

Per a dur a terme aquesta anàlisi pretranslativa s'ha seguit el model de Nord (2012, 167-168) estructurat en forma de taula clara i resumida i amb un ordre «top-down», és a dir, començant pels factors més generalitzables: els extratextuals. Els seguiran els factors intratextuals i, per últim, l'efecte comunicatiu.

Taula 2: Anàlisi pretranslativa

	Anàlisi del TB	Transferència	Perfil del TM
A. Factors extratextuals			
Emissor	E: Die Wölfe P: Hermynia zur Mühlen	Canviar emissor i afegir nom i cognoms de la traductora.	E: Columna P: Hermynia zur Mühlen, Joana Vallés Pellicer
Intenció	Entretenir el lector i fer una crítica social. Crear consciència de classe.	La crítica s'ha de fusionar amb l'entreteniment. L'obra, malgrat que està ambientada en una determinada època, també és aplicable a l'actualitat.	Encara que es manté la crítica social, preval l'entreteniment. Funció narrativa i descriptiva de la societat del moment.
Receptor	Lectors germanoparlants, adults i d'ideologia generalment d'esquerres, durant la República de Weimar l'any 1924.	Encara que el tipus de destinatari és diferent, no és necessari fer un canvi de to, ja que el TB no presenta trets que puguin dificultar la comprensió. Per tant, s'ha de recórrer	Lectors catalanoparlants, adults, actuals, amb un cert interès per la història.

		al mètode interpretativocomunicatiu, que conserva la finalitat del text original i produeix un efecte semblant en el destinatari.	
Mitjà	Es rep el document en PDF d'una edició del 2019 de <i>Der Rote Heiland</i> .	--	L'encàrrec especifica que no cal maquetació.
Lloc	Leipzig	--	Encara que pot arribar a qualsevol indret de parla catalana, l'editorial, amb seu a Barcelona, especifica que s'ha d'escriure en la variant oriental.
Temps	1924	No cal actualitzar el lèxic.	Actualitat (2021)
Motiu	Compromís polític i social de l'autora.	--	Donar a conèixer la figura d'una autora desconeguda i promoure la seua literatura.
Funció	Correspon a la intenció.	Correspon a la intenció.	Correspon a la intenció.
B. Factors intratextuals			
Tema	Injustícies socials: ancià que ven somnis a qui ho demana a canvi d'un cert preu, depenent de la classe social.	Receptor del TB més conscient i familiaritzat amb el tema que el receptor del TM.	Mateix tema (injustícies socials).

Contingut	Contingut fictici basat en la realitat del moment.	Com que la realitat social que reflecteix el contingut també pot ser aplicable en l'actualitat, es manté.	Mateix contingut.
Pressuposicions	Que el lector coneix les diferències entre classes socials i les lluites i privilegis de cadascuna d'aquestes.	Com que s'inclou una ressenya del l'autora, no cal emprar traduccions explicatives.	Que el lector ja té uns coneixements previs mínims d'història. El llibre inclou una ressenya que li pot servir d'ajuda per a situar-se en el context.
Composició	Ordre cronològic de les unitats informatives. Verbs en passat. Macroestructura: títol de l'obra mes 25 paràgrafs. No hi ha intratext (com ara cites o notes a peu de pàgina).	Seguir el fil de l'ordre cronològic i mantenir la macroestructura.	D'acord amb l'encàrrec, es seguirà l'estructura bàsica del text, ja que després es maquetarà.
Elements no verbals	--	--	--
Lèxic	És un text que té molta cura a l'hora de reflectir l'expressivitat de les persones; per tant, abunden els adjectius i les unitats descriptives, especialment les	Mantenir caràcter expressiu i descriptiu del text. Adaptar les unitats fraseològiques (com ara els cinegrames, vegeu apartat 8.3.3), a aquelles que, segons el punt de vista de la traductora, resulten més convencionals i	Aplicar els resultats obtinguts procurant que siga un lèxic idiomàtic i fàcil de reconèixer per part del lector, mantenint l'efecte original.

	que fan referència a l'aspecte físic, els gestos i els sentiments. Alguns exemples: <i>Mit gütigem Lächeln betrachten; fadenscheiniges Gewand; zerlumpt und mager sein; jubelnd klatschen; den Kopf schütteln,</i> etc.	idiomàtiques en la llengua meta (encara que no siguen les úniques solucions possibles).	
Sintaxi	Llevat de les frases en estil directe, la majoria són oracions extenses, sovint separades per comes.	Adaptar a la cultura meta sense perdre l'estil. En alguns casos, substituir les comes per algun altre element juxtaposador, com ara punt i coma.	Sintaxi convencional.
Suprasegmentació	Marques d'estil directe i indirecte que segueixen les convencions ortotipogràfiques de l'alemany.	Adaptar a les convencions.	Convencions ortotipogràfiques de la llengua meta.
C. Efecte comunicatiu			
Efecte	Divertiment, conscienciació de les diferències socials.	<i>Skopos</i> : correspon a la intenció	Divertiment, conscienciació de les diferències socials, tast de la literatura d'Hermynia zur Mühlen.

7. Traducció del fragment

El venedor de somnis

Caminava pel llarg carrer del son, sempre amb l'estel del vespre de guia. Els núvols s'amuntegaven a l'horitzó com muntanyes negres i imponents. Allà baix s'esvaïa a poc a poc el rebombori de la gran ciutat, i les llums s'anaven apagant. Vaig arribar a una plaça oberta en la qual s'alçava un gran pavelló suportat per columnes. Les paraules «Botiga de somnis» brillaven amb lletres d'or gravades sobre la façana de pedra. Davant del pavelló hi havia plantat un ancià d'estatura alta; duia un abric dels colors de l'arc de Sant Martí i una barba blanca tan llarga que gairebé arribava fins a terra. Em va convidar amablement a acostar-m'hi, i el vaig seguir fins a l'interior del pavelló. Allí hi havia un munt de taules llargues, sobre les quals hi havia disposats diversos objectes curiosament embolcallats amb paper de seda. Al final de tot hi havia una petita porta de ferro.

—Quin tipus de somni vols? —va preguntar l'ancià mentre examinava amb un somriure afable la meva roba esfilagarsada.

—No t'entenc —vaig contestar jo—. Venia caminant i he arribat fins aquí, però no esperava pas topar-me amb aquest pavelló tan gran.

—Aquest és el pavelló dels somnis —va aclarir l'ancià—. Aparta't una mica, que de seguida vindran els meus clients.

Vaig obeir. Aviat, en pocs instants, vaig veure que s'aproximava pel carrer un colla de nens i nenes; tots tenien un aspecte atrotinat i escanyolit, i la seva mirada trista es dirigia suplicant a l'ancià.

Els va conduir amb paraules amables fins a la primera d'aquelles taules grans, va treure del paper de seda bones viandes i tota mena de laminadures, i les va posar en les mans esteses de la canalla. D'una segona taula va portar roba suau i calenta, i, encara d'una tercera taula, unes joguines precioses. Els seus rostres irradiaven felicitat; aquelles petites criatures van aplaudir entusiasmadament i van marxar corrent amb alegria.

—Ets un home bo —vaig dir a l'ancià—, regales als infants pobres allò que més desitgen.

Aquell rostre bondadós es va tornar fosc i sever.

—No els ho regalo pas. Cadascun d'aquests somnis es paga amb hores i dies de fam, amb fred i gelades, amb desitjos incomplerts. Però aparta't un altre cop. Aviat vindran més clients.

Homes i dones venien pel carrer, amb passes cansades, amb cares abatudes. El venedor de somnis els preguntava amablement què desitjaven i portava de les taules allò que demanaven: un treball segur, un bon salari, una habitació càlida i confortable, salut per a un infant malalt. A la jovenalla, l'ancià els donava, de tant en tant i amb un somriure, un altre somni embolcallat en cotó; en aquests paquets hi posava, amb unes grans lletres vermelles: «Atenció! Sort en l'amor! Molt fràgil! No bolcar!».

Quan els homes i les dones van haver marxat, l'ancià, tristament, va fer que no amb el cap blanc i va murmurar per a ell mateix: «Massa car! Massa car! Amb quantes penes i privacions s'han de pagar aquests somnis...».

Ara, en el carrer del son se sentien, tot d'una, espetecs de vehicles i xiulets de sirenes. En llargues fileres, van arribar en cotxes senyores i senyors engalanats, van baixar davant del pavelló i van demanar als seus xofers que esperaren. El vell venedor de somnis va observar els nouvinguts amb ira; no els va donar la benvinguda, no els va preguntar què desitjaven, no els va oferir cap article. Però aquests no van prestar-li atenció: van córrer cap al pavelló, van dirigir-se a les taules de darrere, van esgarrar els paquets, van agafar-ne amb mans cobdicioses el contingut. Vaig veure com s'emportaven joies i vestits esplèndids, palaus majestuosos, cavalls meravellosos, iots, fàbriques colossals, or i bitllets. Després van pujar de nou als cotxes i van tocar el dos.

—Amb què ha pagat aquesta gent? —vaig preguntar al venedor de somnis.

—Aquests no han de pagar res —va contestar ell, furiós—. Les llàgrimes, la fam dels nens pobres, la misèria d'homes i dones paguen aquests somnis.

—Això no és just! —vaig cridar, indignada.

Llavors el venedor de somnis va dirigir la mirada cap a la petita porta de ferro amb un somriure estrany, però sense badar boca. Al cap d'una estona, va mirar un rellotge gran que emetia un fort tic-tac i va dir:

—Ja és tard. És hora de tancar.

Jo, tanmateix, vaig cridar:

—No, espera! Encara veig gent al carrer.

I efectivament, encara venien alguns homes i dones. Devien haver recorregut un camí llarg i esgotador, ja que els peus els sagnaven i duïen la roba plena d'espines. El vell venedor de somnis va córrer cap als nouvinguts i els va acompanyar a l'interior del pavelló. Aquests, però, van passar de llarg de totes les taules amb indiferència i es van aturar davant de la porta de ferro.

El vell venedor de somnis es va plantar davant la porta i va cridar amb una veu amenaçadora:

—Vosaltres sabeu què heu de pagar per aquest somni?

—Ho sabem —van respondre els homes i les dones.

—Persecució i desgràcia, humiliació, presó i mort —va advertir el vell venedor, i va estirar els braços per tal que no avançaren.

Llavors una dona va dir:

—Benvingudes siguin la persecució i la desgràcia, la vergonya, la presó i la mort per aquest somni, precisament.

—Benvingudes siguin! —va murmurar la resta, com si fos un eco.

—Sabeu també —va seguir el vell venedor de somnis— que aquest somni és diferent de la resta? No el podeu guardar a la tauleta de nit al matí, quan desperteu, sinó que l'heu de dur amb vosaltres a tota hora. I qui triï aquest somni, haurà de renunciar a tots els altres somnis.

—Ho sabem —van contestar els homes i les dones.

—Llavors, passeu!

El vell venedor de somnis va obrir la porta de ferro de bat a bat. En van sortir una resplendor i uns raigs tan forts que vaig haver de tancar els ulls, enlluernada.

Quan els homes i les dones van tornar i van entrar de nou al pavelló, en les seves cares es reflectia una llum màgica, i en els seus ulls brillava una alegria sobrenatural. Fins i tot el rostre del vell venedor de somnis irradiava felicitat. Quan els homes i les dones van haver marxat, vaig preguntar:

—Quin és el somni que ha triat aquesta gent, i pel qual ha pagat un preu tan alt?

I el vell venedor de somnis va contestar:

—És un somni que, en realitat, no és cap somni, sinó futur i veritat: el somni d'un món nou i just.

Tot d'una, com per art de màgia, el pavelló es va esvair i amb ell també el venedor de somnis. Em vaig quedar sola al carrer del son. Allà baix, però, romanien el món adormit i ensomniat.

8. Anàlisi traductològica

A continuació s'analitzarà com s'han resolt alguns dels problemes que han sorgit al llarg de la traducció. Nord divideix els problemes en quatre tipus: en primer lloc, els Problemes Pragmàtics de Traducció (PPT), que es refereixen al context que engloba tot l'acte translatiu. En segon lloc, els Problemes Culturals de Traducció (PCT), que involucren tots els factors culturals tant de la llengua d'arribada com de la meta que poden influir en el procés translatiu. A continuació, estan els Problemes Lingüístics de Traducció (PLT), que sorgeixen en enfrontar els dos sistemes lingüístics i les seves estructures lèxiques, sintàctiques i prosòdiques. I, per últim, els Problemes Extraordinaris de Traducció (PET), que no s'han inclòs.

8.1. Problemes pragmàtics: ús del llenguatge inclusiu

La marca de gènere d'alguns substantius ha sigut un problema de tipus pragmàtic que ha presentat el conte.

En el text apareix sovint la paraula alemanya *Kind*, de gènere neutre, i el seu plural, *Kinder*. Sent el català una llengua romànica que emprava dos gèneres, masculí i femení, la tendència habitual és utilitzar el masculí com a genèric, tant en singular com en plural. A l'hora de traduir, el fet d'usar aquest mecanisme inherent de la nostra llengua no suposaria cap problema, ja que el neutre de l'alemany *ein Kind* equivaldria a «un nen», mentre que el plural neutre de l'alemany *die Kinder* es traduiria per «els nens». No obstant això, hem de considerar també altres factors relacionats amb el context cultural. Tenint en compte les reivindicacions de la societat actual, cada cop més persones creuen que l'ús del masculí amb valor genèric oculta o exclou les dones (UAB). Encara que el llenguatge inclusiu siga molt difícil d'aplicar en el llenguatge literari, s'ha intentat, sempre que haja resultat possible i no massa artificial, evitar el masculí genèric.

Taula 3: Solucions emprades per a evitar el masculí genèric

TB	Mecanisme emprat	TM
eine Schar Kinder (pàg. 117, l. 23)	Denominació doble	Una colla de nens i nenes
die ausgestreckten Kinderhände (pàg. 117, l. 28)	Nom genèric	Les mans esteses de la canalla

den armen Kindern (pàg. 118, l. 5)	Nom genèric	Els infants pobres
ein krankes Kind (pàg. 118, l. 15)	Nom genèric	Un infant malalt
Bei den Mädchen und Burschen (pàg 118, l. 15-16)	Nom genèric	A la jovenalla

8.2. Problemes culturals

8.2.1 Presentació gràfica de l'estil directe

Un dels aspectes culturals per tenir en compte és la presentació gràfica de l'estil directe. Les convencions tipogràfiques de l'alemany (Duden) estableixen que les intervencions literals s'han d'introduir amb cometes (les pròpies de l'alemany: „ “ o bé »«). En català també s'utilitza aquesta fórmula per a l'estil directe (si bé se solen utilitzar les cometes llatines «»), però només quan intervé un personatge, és a dir, quan es reproduceix algun pensament o missatge escrit, o bé es tracta d'una intervenció aïllada.

Taula 4.1: Estil directe (I)

TB	TM
[...] schüttelte der Traumhändler traurig den weißen Kopf und murmelte vor sich hin: »Überzahlt! Überzahlt! [...] müssen diese Träume bezahlt werden.« (pàg. 118, l. 20-23)	[...] l'ancià va bellugar el cap blanc amb tristesa i va murmurar per a ell mateix: «Massa car! Massa car! [...] s'han de pagar aquests somnis...».
[...] mit großen roten Buchstaben stand: »Achtung! Liebesglück! Zerbrechlich! Nicht stürzen!« (pàg 118, l. 18-19)	[...] hi posava, amb unes grans lletres vermelles: «Atenció! Sort en l'amor! Molt fràgil! No bolcar!».

Ara bé, quan es tracta d'un diàleg, és a dir, quan intervenen dos personatges o més, hi ha més diferències. L'alemany ho tracta com si fos un estil directe normal, amb les intervencions dels personatges entre cometes alemanyes i amb les del narrador fora d'aquestes. La norma del català (Lawick 2009), per contra, indica que cada intervenció s'ha d'introduir amb un guió.

Taula 4.2: Estil directe (II)

TB	TM
»Was für einen Traum willst du?« fragte der Greis [...].	—Quin tipus de somni vols? —va preguntar l'ancià [...].
»Ich verstehe dich nicht«, erwiderte ich. »Auf meiner Wanderung gelangte ich her, wusste gar nicht, dass es hier eine so mächtige Halle gebe.« (pàg 117, l. 15-19)	—No t'entenc —vaig contestar jo—. Venia caminant i he arribat fins aquí, però de cap manera esperava topar-me amb aquest pavelló tan gran.

En alemany, quan la intervenció del narrador va enmig del diàleg, s'intercala com a incís en la intervenció del personatge i es deixa fora de les cometes, per després tornar-ne a obrir. En català, la intervenció del narrador s'escriu entre guions.

Taula 4.3: Estil directe (III)

TB	TM
»Dies ist die Halle der Träume«, erklärte der Greis. »Stelle dich ein wenig abseits, gleich werden meine Kunden erscheinen.« (pàg. 117, l. 19-21).	—Aquest és el pavelló dels somnis —va aclarir l'ancià—. Aparta't una miqueta, que de seguida vindran els meus clients.

Quan els fragments narratius van al final, s'introdueixen amb un guió i s'escriuen immediatament després de la intervenció del personatge:

Taula 4.4: Estil directe (IV)

TB	TM
»Das is doch ungerecht!« rief ich empört. (pàg 119, l. 9)	—Això no és just! —vaig cridar, indignada.

En alemany no és necessari canviar de línia quan intervé un altre personatge. En català, no obstant, la intervenció de cada personatge ha d'estar a una línia diferent:

Taula 4.5: Estil directe (V)

TB	TM
»Es ist spät. Ich will den Laden schließen.«	—Ja és tard. És hora de tancar.
Ich jedoch rief: »Nein, warte! Ich sehe noch Menschen auf der Straße«. (pàg. 119, l. 12-14)	Jo, tanmateix, vaig cridar: —No, espera! Encara veig gent al carrer.

8.2.2 Fórmules rutinàries

En aquest text apareix el fraseologisme *Gegrüßt seien*, que és una salutació i que tindria l'origen en l'expressió llatina *Salve*. Aquesta expressió s'utilitza freqüentment en contextos litúrgics. En català, l'expressió més equivalent seria «alabat sigui», que té certes connotacions religioses i pot resultar arcaïtzant. Tenint en compte que en general la societat actual és més laica que la del moment que es va publicar el conte, possiblement seria millor optar per una expressió més neutra. Com que en aquest context *Gegrüßt seien* expressa una conformitat amb les circumstàncies que han de vindre, s'ha optat per traduir-ho com «Benvingudes siguin».

8.3. Problemes lingüístics

8.3.1 Homografies o polisèmia: *nach*

La paraula alemanya *nach* és un mot polisèmic, és a dir, que té diversos significats i funcions sintàctiques. En aquest cas, per una banda, està *nach* amb funció d'adverbi que, segons el diccionari de llengua alemanya Duden, es refereix a quan alguna cosa segueix a alguna altra (pot tenir referència tant espacial com temporal). D'altra banda, també existeix *nach* en funció de preposició, que, segons el Duden, té diverses accepcions: quan s'empra per a indicar una determinada direcció o objectiu (en català, seria un equivalent de *cap a* o *fins a*); quan té valor temporal, per exemple: *nach dem Essen*, «després de dinar»; per indicar una successió o continuïtat entre dos noms (en català, la preposició *rere* amb aquest significat, per exemple «l'un *rere* l'altre»); com a preposició per formar determinades perífrasis verbals (com ara *nach jemandem fragen*, «preguntar *per* algú»; com a equivalent de «segons»; o per a designar el patró, model o similar d'alguna cosa (per exemple, *Spaghetti nach Bologneser Art*, «espaguetis *a* la bolonyesa»).

Taula 5: L'ús de *nach*

TB	Funció i significat	TM	Observacions
Ich wanderte auf der langen Schlaf-Straße dahin, immer dem Abendstern <i>nach</i> , der mir als Wegweiser diente. (pàg. 117, l. 1-2)	Adverbi de lloc: darrere (de l'estel).	Caminava pel llarg carrer del son, sempre amb l'estel del vespre de guia.	No s'ha introduït l'adverbi en la traducció, ja que en l'expressió «de guia» ja es sobreentén que el personatge va darrere de l'estel.
Schon <i>nach</i> wenigen Augenblicken sah ich [...] (pàg. 117, l. 22)	Preposició amb valor temporal.	Aviat, en pocs instants, vaig veure que [...]	S'ha substituït per una locució adverbial temporal.
Der Traumhändler fragte freundlich <i>nach</i> ihrem Begeh [...] (pàg. 118, l. 12-13) <i>i</i> [...] fragte nicht <i>nach</i> ihrem Begeh [...] (pàg. 118, l. 28-29)	Preposició que forma part d'una perífrasi verbal.	El venedor de somnis els preguntava amablement què desitjaven [...] <i>i</i> [...] no els va preguntar què desitjaven [...]	S'ha optat per verbalitzar l'expressió.
[...] griffen mit gierigen Händen <i>nach</i> deren Inhalt. (pàg. 118-119, l. 31-1)	Preposició que forma part d'una perífrasi verbal.	[...] van agafar-ne amb mans cobdicioses el contingut.	S'ha substituït la perífrasi verbal pel verb «agafar».
Da blickte der Traumhändler mit seltsamem Lächeln <i>nach</i> der kleinen Eisentür [...] (pàg. 119, l. 10-11)	Preposició que expressa direcció.	Llavors el venedor de somnis va dirigir la mirada <i>cap a</i> la petita porta de ferro amb un somriure estrany [...]	
<i>Nach</i> einer Weile [...] (pàg. 119, l. 11)	Preposició amb valor temporal.	Al cap d'una estona [...]	S'ha substituït per una locució adverbial temporal.

8.3.2 L'èmfasi: partícules modals i tipografia específica

Al TB apareix la partícula *gar*, que serveix per a aportar una mena d'èmfasi al discurs, per exemple, en el fragment:

Der führte sie mit freundlichen Worten zu dem ersten großen Tisch, holte aus dem Seidenpapier gute Speisen [...]. Von einem zweiten Tisch brachte er warme weiche Gewänder, von einem dritten gar schönes Spielzeug. (pàg. 117-118, l. 28-1)

Com que la partícula *gar* s'empra en una enumeració, hi ha certa sensació de *crescendo*: el venedor va portant objectes de cada taula, l'una rere l'altra, i cada cosa que duu és més valuosa que l'anterior. A falta d'una partícula exacta en català que expressi aquesta idea, en el TM s'ha d'estructurar el discurs de manera que no es perdi aquest efecte. El fragment traduït és el següent:

Els va conduir amb paraules amables fins a la primera d'aquelles taules grans, va treure del paper de seda bones viandes [...]. D'una segona taula va portar roba suau i calenta, i, encara d'una tercera taula, unes joguines precioses.

Per a plasmar l'efecte d'èmfasi en l'últim element de l'enumeració, s'ha afegit l'adverbi «encara» com a substitut de *gar*. A més a més, com que convindria mantenir aquest efecte fins al final de la frase, s'ha optat per posar l'adjectiu «precioses», que ja aporta certa solemnitat, darrere del substantiu «joguines» (en el TB s'avantposa l'adjectiu al substantiu; si es calqués aquesta estructura al català, es perdria l'efecte *crescendo*).

També apareix un *gar* en un altre fragment del TB:

Auf meiner Wanderung gelangte ich her, wußte gar nicht, daß es hier eine so mächtige Halle gebe. (Pàg. 117, l. 17-19).

De nou aquesta partícula serveix per a aportar èmfasi al discurs. En aquest cas, vol dir que el personatge no esperava de cap manera trobar-se amb el pavelló. Al principi, en el moment de traduir, es van considerar diverses locucions adverbials que expressaren aquesta idea, com ara «de cap manera», «ni de bon tros» o «per a res». No obstant això, com que el TM està escrit en la variant oriental del català, es va pensar en una partícula prou característica d'aquesta variant, el «pas», que podria funcionar com un equivalent prou exacte, encertat i simètric pel que fa al ritme per a la partícula alemanya *gar*. Així doncs, el fragment traduït quedaria de la següent manera:

Venia caminant i he arribat fins aquí, però no esperava pas topar-me amb aquest pavelló tan gran.

Un altre recurs que s'utilitza en la llengua alemanya per a aportar èmfasi al discurs, en aquest cas tipogràfic, és l'ús de la cursiva.

Das gütige alte Gesicht wurde hart und dunkel: »Ich *schenke* es ihnen nicht. (Pàg. 118, l. 6-7)

Com s'observa, en aquest fragment del TB s'ha emprat aquest recurs. Com que el català no utilitza aquest mecanisme per a destacar una part del discurs (que, si es recitara de forma oral, es marcaria amb el to de veu), s'ha optat novament per utilitzar la partícula «pas».

Aquell rostre bondadós es va tornar fosc i sever.

—No els ho regalo pas.

També hi apareix un altre cas de cursiva emfàtica:

»Gegrüßt seien Verfolgung und Leiden, Schmach, Kerker und Tod um *dieses* Traumes willen.« (Pàg. 119, l. 27-28)

Ací, la idea que es vol destacar amb la cursiva és que la gent pobra nouvinguda no vol cap altra cosa més que el somni, malgrat totes les conseqüències que tinga el fet d'acceptar-lo. Per tal d'emfatitzar-ho al català, s'ha emprat l'adverbi «precisament»:

—Benvingudes siguin la persecució i la desgràcia, la vergonya, la presó i la mort per aquest somni, precisament.

8.3.3 Cinegrames

Els cinegrames són unitats fraseològiques que es basen en gestos. La gestualitat està sovint condicionada culturalment; és per això que poden presentar problemes de traducció.

En el TB apareix un cinegrama, *den Kopf schütteln*: [...] *schüttelte der Traumhändler traurig den weissen Kopf* [...] (pàg. 118, l. 20-21). Lawick (2018), en un estudi amb metodologia de corpus mitjançant el corpus COVALT, va analitzar quines eren les solucions més habituals a l'hora de traduir els gestos d'afirmació i negació de l'alemany al català. L'expressió *den Kopf schütteln* (on *schütteln* és el verb, que vol dir «sacsar», i *Kopf* vol dir «cap»), és un cinegrama que s'empra molt habitualment, però que no té una traducció específica al català perquè és molt polisèmic, ja que bé pot expressar negació, admiració o incomprensió. D'altra banda, el fet que el verb *schütteln* pot aparèixer en combinació d'altres substantius, no només amb *Kopf* (per exemple, amb *Hand*, «mà»;

Baum, «arbre»; o *Flasche* «botella»), indica que aquesta expressió no està tan convencionalitzada com la seua aparició freqüent en el corpus suggereix.

El català ofereix diverses alternatives per a la traducció d'aquest cinegrama, si bé la gran majoria no resulten massa idiomàtiques. Segons Lawick, els adverbis de manera que acompanyen habitualment aquesta expressió (en aquest cas, *traurig*, «trist») solen clarificar el gest al·ludit i poden ajudar a endevinar tant el significat primari (negació) com el secundari (tristesia).

En l'estudi de corpus es va constatar que les traduccions més habituals eren «fer que no amb el cap» quan s'expressava negació amb un significat secundari i «moure el cap» quan s'expressava negació amb sentits secundaris diversos. També s'havia usat, amb menys concurrències i sobretot per expressar negació en diàlegs, «negar amb el cap», una expressió que pot resultar redundant, ja que el significat de «negar» ja pot incloure el gest amb el cap. Altres expressions una mica menys habituals eren «sacsejar el cap» o «bellugar el cap», totes amb el significat primari de la negació i diversos significats secundaris.

Tenint en compte aquestes dades, finalment s'ha optat per traduir aquest cinegrama com «fer que no amb el cap», ja que, segons el corpus, és la solució més emprada a l'hora de traduir *den Kopf schütteln* quan expressa negació amb un significat secundari (i per tant, en principi, la més idiomàtica). S'ha emprat l'adverbi «tristament» per a expressar el sentiment de *traurig* i per a evitar l'expressió «amb tristesia», que hauria suposat la repetició de la preposició «amb».

8.3.4 Ús dels passats

Un altre dels problemes que plantegen les traduccions de l'alemany és que, en els textos literaris narratius en passat, s'utilitza una única forma verbal: el *Präteritum*. Això, respecte al català, suposa una discrepància, ja que per a expressar fets en passat utilitzem dos temps verbals diferents: o bé el passat perifràstic (o el passat simple en les formes valencianes), o bé el passat imperfecte. La norma estableix que el perifràstic s'usa en els moments determinats del passat i de caràcter puntual, és a dir, que l'acció comença i s'acaba en el mateix moment, mentre que l'imperfecte s'empra per a accions del passat de caràcter duratiu, que poden haver conclòs o no.

A més de la norma, en aquesta traducció s'ha utilitzat, com a criteri general, el pretèrit imperfecte per a les descripcions, per a situar el lector/a en un context i perquè pugui fer-se

una idea de totes les circumstàncies que envolten la narradora mentre l'argument transcorre. D'altra banda, el perifràstic (i no el passat simple, ja que el TM ha d'estar en la variant oriental del català) s'ha emprat quan s'expressa el transcurs de la narració, és a dir, en els fragments narratius.

Així doncs, com a exemple, en el primer paràgraf del relat la narradora es dedica principalment a descriure tot allò que veu, a situar-nos en un context espacial determinat. Tots els verbs que pertanyen a la descripció, per tant, estan en imperfecte. Hi ha moments, però, on la narradora atura la descripció i passa a centrar-se en els fets, en el transcurs de la història. En aquests casos, els verbs estan en perifràstic.

A continuació s'inclou la traducció del primer paràgraf. En cursiva apareixen els fragments descriptius i subratllats els narratius, per tal de demostrar que s'ha aplicat el criteri:

Caminava pel llarg carrer del son, sempre amb l'estel del vespre de guia. Els núvols s'amuntegaven a l'horitzó com muntanyes negres i imponents. Allà baix s'esvaïa a poc a poc el rebombori de la gran ciutat, i les llums s'anaven apagant. Vaig arribar a una plaça oberta en la qual s'alçava un gran pavelló suportat per columnes. Les paraules «Botiga de somnis» brillaven amb lletres d'or gravades sobre la façana de pedra. Davant del pavelló hi havia plantat un ancià d'estatura alta; duia un abric dels colors de l'arc de Sant Martí i una barba blanca tan llarga que gairebé arribava fins a terra. Em va convidar amablement a acostar-m'hi, i el vaig seguir fins l'interior del pavelló. Allí hi havia un munt de taules llargues, sobre les quals hi havia disposats diversos objectes curosament embolcallats amb paper de seda. Al final del pavelló hi havia una petita porta de ferro.

També, en les acotacions dels diàlegs, com que s'entén que formen part del transcurs d'una acció, s'ha escollit el perifràstic:

—No t'entenc —vaig contestar jo—. [...]

—Aquest és el pavelló dels somnis —va aclarir l'ancià—.

No sempre, tanmateix, resulta tan evident determinar quan el text pren un caràcter descriptiu o més aviat narratiu. En aquests casos, segurament, allò que preval és la intuïció del traductor/a i allò que considere més idiomàtic i natural per a la llengua meta.

8.3.5 Gènere del narrador/a

En el relat hi ha dos moments on, per raons gramaticals, s'ha de definir el gènere del narrador/a. En el text original no apareix definit perquè no sabem el seu nom ni apareix cap pronom ni paraula que ho pugui fer saber. En dues ocasions, hi apareixen adjectius que fan referència al narrador/a, però l'alemany no permet saber si són masculins o femenins perquè quan un adjectiu fa funció predicativa o adverbial, no té gènere. En català, però, el gènere de l'adjectiu sempre ha d'estar definit. Per tant, el traductor/a ha de prendre una decisió i assignar-li un gènere al narrador/a.

Com que el relat està escrit en primera persona i l'autora del conte és una dona, s'ha decidit que el gènere de la narradora seria femení.

Taula 6: Gènere de la narradora

TB	TM
»Das is doch ungerecht!«, rief ich empört . (pàg. 119, l. 9).	Això no és just! —vaig cridar, indignada .
[...] dass ich geblendet die Augen schließen musste. (pàg. 120, l. 6-7)	[...] vaig haver de tancar els ulls, enlluernada .

9. Conclusions

Aquest treball ha suposat una bona consolidació dels coneixements adquirits durant el grau, ja que per una banda ha sigut una manera de posar en pràctica tot allò après en les diverses assignatures, més específicament les de Traducció Alemany-Català i les de Traducció Literària.

D'altra banda, l'aplicació del procés translatiu circular de Nord ha permès traure tota aquella informació que és clau per a obtenir un TM que tinga en compte totes les circumstàncies tant internes com externes del text.

La contextualització de l'obra i l'autora, per exemple, ha sigut imprescindible per a emmarcar el text i d'aquesta manera esbrinar-ne el sentit, la seua raó de ser. Després, la recepció i interpretació de l'encàrrec de traducció ha resultat molt important, ja que dona moltes pistes, com ara qui és el receptor i quina funció o funcions ha de complir el TM. Després de l'encàrrec de traducció s'ha seguit amb l'anàlisi pretranslativa, que ha servit com a full de ruta per saber quina estratègia i quines decisions convenia prendre durant el procés, havent-hi diverses opcions vàlides. Un cop feta l'anàlisi i examinat el TB, s'ha procedit amb la producció del TM i les seues respectives revisions qualitatives. Per últim, amb l'anàlisi traductològica, elaborat al marge del procés translatiu de Nord, s'han analitzat algunes de les solucions donades (no totes, a causa de l'extensió màxima d'aquest treball) d'acord amb les tècniques de traducció adquirides durant el grau.

La posada en pràctica de tot aquest conjunt de processos o macroestratègia és la que m'ha permès diferenciar aquest treball de traducció, més similar a un encàrrec real, que no de qualsevol tasca que hàgem fet a classe, on possiblement, i en el meu cas, es para molta atenció en detalls concrets i no en una visió global del text i les circumstàncies que l'envolten. L'experiència en aquest treball, així doncs, ha resultat molt positiva i enriquidora, ja que m'ha permès experimentar com s'enfronta un encàrrec des d'un enfocament més professional.

Finalment, malgrat que la traducció al català d'aquest conte no ha suposat cap novetat pel que fa al gènere, sí que ho ha sigut quant a l'autora. Aquest treball, així doncs, podria obrir una porta a redescobrir de nou a Hermynia zur Mühlen en l'àmbit de parla catalana, investigar-la i potser, en un futur, editar-ne traduccions.

Bibliografia

- Baureithel, Ulrike. 2019. "Hermynia zur Mühlen: Rebellin gegen die aristokratische Herkunft". *Der Tagesspiegel*, 12 de juliol de 2019. Accés setembre 2021. <https://www.tagesspiegel.de/kultur/hermynia-zur-muehlen-rebellin-gegen-die-aristokratische-herkunft/24584154.html>
- Delvaux de Fenffe, Gregor. "Weimarer Republik". Planet Wissen. Accés setembre 2021. https://www.planet-wissen.de/geschichte/deutsche_geschichte/weimarer_republik/index.html
- Deutsches Historisches Museum. "Weimarer Republik". Accés setembre 2021. <https://www.dhm.de/ausstellungen/dauerausstellung/weimarer-republik/>
- Duden. Wörterbuch. "Anführungszeichen", "nach". Accés maig 2021. <https://www.duden.de>
- DW (Deutsche Welle). "La República de Weimar". Accés setembre 2021. <https://www.dw.com/es/la-república-de-weimar-1918-1930/a-2309722-0>
- Enciclopèdia Catalana. Gran Diccionari de la Llengua Catalana. "Pas". Accés maig 2021. <http://www.diccionari.cat>
- Generalitat de Catalunya. Optimot, consultes lingüístiques. "Diàlegs: signes de puntuació". Accés maig 2021. <https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html>
- Krechel, Ursula, Ulrike Draesner i Frank Meyer. 2019. "Wiederentdeckt: Hermynia zur Mühlen. Eine literarische Grenzgängerin". *Deutschlandfunk Kultur*, 28 de maig de 2019. Accés setembre 2021. https://www.deutschlandfunkkultur.de/wiederentdeckt-hermynia-zur-muehlen-eine-literarische.1270.de.html?dram:article_id=449908
- Kuehs, Wilhelm. "Hermynia zur Mühlen". *Österreichische Literatur im Exil*. Universität Salzburg, 2002. Accés setembre 2021. http://www.literaturepochen.at/exil/lecture_5019.pdf
- Lawick, Heike van. 2018. "La idiomaticitat de cinegrames o gestos de negació i afirmació: un estudi comparatiu alemany-català amb metodologia de corpus". *Cultura, lenguaje y representación* 20: 255-267.

- Lawick, Heike van. 2009. *Manual de traducció alemany-català*. Col·lecció Biblioteca de Traducció i Interpretació, 14. Vic: Eumo.
- Lektüre Hilfe. “Märchen”. Accés setembre 2021. <https://lektuerehilfe.de/merkmale-textsorten/epik/maerchens>
- Marco, Josep. 2002. *El fil d’Ariadna. Anàlisi estilística i traducció literària*. Biblioteca de Traducció i Interpretació, 7. Vic: Eumo.
- Miessgang, Thomas. 2019. “Genössin Grafín”. *Die Zeit Österreich* 31, 25 de juliol de 2019: 10. Accés setembre 2021. <https://epaper.zeit.de/webreader-v3/index.html/#907263/4>
- Miró, Carles. 2014. *Introducció als gèneres 2. Narrativa*. Col·lecció Educació 62. Barcelona: Grup Editorial 62.
- Nord, Christiane. 2012. *Texto base – texto meta. Un modelo funcional de análisis pretranslativo*. Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- Pfister, Eva. 2019. “Wiederentdeckt: Hermynia zur Mühlen. Von Monarchie und Klassenkampf”. *Deutschlandfunk*, 9 de juny de 2019. Accés setembre 2021. https://www.deutschlandfunk.de/wiederentdeckt-hermynia-zur-muehlen-von-monarchie-und.700.de.html?dram:article_id=448738
- Thuncke, Jörg. 2018. “Hermynia zur Mühlen”. FWF-Projekt “Transdisziplinäre Konstellationen in der österreichischen Literatur, Kunst und Kultur der Zwischenkriegszeit”. Accés setembre 2021. <https://litkult1920er.aau.at/portraits/zur-muehlen-hermynia/>
- UAB (Universitat Autònoma de Barcelona). Servei de Llengües. 2011. *Guia per a l’ús no sexista del llenguatge a la Universitat Autònoma de Barcelona*. Accés maig 2021. <https://www.uab.cat/doc/llenguatge>
- Zur Mühlen, Hermynia. 2019 [1924 1a ed.]. “Der Traumhändler”. En *Werke*. Vol. 3. Editat per Ulrich Weinzierl, 117-120. Viena: Paul Zsolnay Verlag.

Annex

Text base

Der Traumhändler

Ich wanderte auf der langen Schlaf-Straße dahin, immer dem Abendstern nach, der mir als Wegweiser diente. Wie mächtige schwarze Berge ballten sich am Horizont die Wolken. Tief unten erstarb allmählich das Dröhnen der großen Stadt, und ihre Lichter erloschen. Ich erreichte einen freien Platz, auf dem sich eine große von Säulen getragene Halle erhob. Mit Goldbuchstaben in den Stein gegraben leuchteten die Worte: »Traumhandlung«. Vor der Halle stand ein hochgewachsener Greis; ein regenbogenfarbiger Mantel hüllte ihn ein, und sein langer weißer Bart reichte fast bis auf den Erdboden. Er forderte mich freundlich auf, näherzutreten, und ich folgte ihm in die Halle. Hier gab es zahllose lange Tische, auf denen, sorgsam in Seidenpapier verpackt, allerlei Gegenstände lagen. An dem einen Ende der Halle befand sich eine kleine Eisentür.

»Was für einen Traum willst du?« fragte der Greis und betrachtete mit gütigem Lächeln mein fadenscheiniges Gewand.

»Ich verstehe dich nicht«, erwiderte ich. »Auf meiner Wanderung gelangte ich her, wußte gar nicht, daß es hier eine so mächtige Halle gebe.« »Dies ist die Halle der Träume«, erklärte der Greis. »Stelle dich ein wenig abseits, gleich werden meine Kunden erscheinen.«

Ich gehorchte. Schon nach wenigen Augenblicken sah ich auf der Straße eine Schar Kinder kommen; sie waren alle zerlumpt und mager, und ihre traurigen Augen hefteten sich bittend auf den Greis.

Der führte sie mit freundlichen Worten zu dem ersten großen Tisch, holte aus dem Seidenpapier gute Speisen und allerlei Leckerbissen hervor, legte sie in die ausgestreckten Kinderhände. Von einem zweiten Tisch brachte er warme weiche Gewänder, von ei-

nem dritten gar schönes Spielzeug. Die Gesichter der Kinder verklärten sich; die kleinen Geschöpfe klatschten jubelnd in die Hände und liefen fröhlich fort.

»Du bist ein guter Mensch«, sprach ich zu dem Greis, »schenkst den armen Kindern, was ihr Herz begehrt.«

Das gütige alte Gesicht wurde hart und dunkel: »Ich *schenke* es ihnen nicht. Jeder Traum wird mit hungrigen Stunden und Tagen, mit Frost und Kälte, mit unerfüllten Wünschen bezahlt. *Diese* Kunden erhalten nichts umsonst. Aber stelle dich wieder abseits. Die nächsten nahen schon.«

Männer und Frauen kamen auf der Straße daher, mit müden Schritten, mit verzagten Gesichtern. Der Traumhändler fragte freundlich nach ihrem Begehrt und holte das Verlangte von den Tischen: sichere Anstellungen, guten Lohn, eine behagliche warme Stube, Gesundheit für ein krankes Kind. Bei den Mädchen und Burschen gab der Greis bisweilen lächelnd noch einen in Watte gehüllten Traum zu, auf dessen Verpackung mit großen roten Buchstaben stand: »Achtung! Liebesglück! Zerbrechlich! Nicht stürzen!«

Als die Männer und Frauen gegangen waren, schüttelte der Traumhändler traurig den weißen Kopf und murmelte vor sich hin: »Überzahlt! Überzahlt! Mit wie viel Leid und Entbehrung müssen diese Träume bezahlt werden.«

Auf der Schlaf-Straße erscholl nun mit einem Male Autorattern und das Tuten von Sirenen. In langen Scharen kamen vornehme Herren und Damen gefahren, stiegen vor der Halle aus und befahlen dem Chauffeur zu warten. Der alte Traumhändler blickte die Neuankömmlinge zornig an, er begrüßte sie nicht, fragte nicht nach ihrem Begehrt, bot ihnen keine Waren an. Sie aber kümmerten sich nicht um ihn, eilten in die Halle, liefen zu den hintersten Tischen, rissen die Pakete auf, griffen mit gierigen Händen nach de-

ren Inhalt. Ich sah, wie sie Juwelen und herrliche Gewänder, prächtige Schlösser, schöne Pferde, Jachten, riesenhafte Fabriken, Gold und Banknoten an sich nahmen. Dann bestiegen sie wieder ihre Autos und rasten fort.

»Womit haben diese Menschen bezahlt?« fragte ich den Traumhändler. »Diese Leute zahlen nicht selbst«, entgegnete er grimmig. »Die Tränen, der Hunger der armen Kinder, die Not der Männer und Frauen bezahlen diese Träume.«

»Das ist doch ungerecht!« rief ich empört.

Da blickte der Traumhändler mit seltsamem Lächeln nach der kleinen Eisentür, aber er sprach kein Wort. Nach einer Weile schaute er auf eine große, laut tickende Uhr und sagte: »Es ist spät. Ich will den Laden schließen.« Ich jedoch rief: »Nein, warte! Ich sehe noch Menschen auf der Straße.«

Und wirklich: es kamen noch einige Männer und Frauen. Sie mochten einen weiten, beschwerlichen Weg zurückgelegt haben, denn ihre Füße bluteten und ihre Gewänder waren von Dornen zerrissen. Der alte Traumhändler lief ihnen entgegen und geleitete sie in die Halle. Sie aber schritten achtlos an allen Tischen vorüber und machten erst vor der Eisentür halt.

Der alte Traumhändler stellte sich vor die Tür und rief mit dröhnender Stimme: »Wißt ihr auch, was ihr für diesen Traum bezahlen müßt?«

»Wir wissen es«, erwiderten die Männer und Frauen.

»Verfolgung und Leiden, Schmach, Kerker und Tod«, warnte der alte Traumhändler und streckte abwehrend die Arme aus.

Da sprach eine Frau; »Gegrüßt seien Verfolgung und Leiden, Schmach, Kerker und Tod um *dieses* Traumes willen.«

Und wie ein Echo murmelten die anderen: »Gegrüßt! Gegrüßt!«

»Wißt ihr auch«, rief der alte Traumhändler, »daß dieser Traum anders ist als alle übrigen Träume? Ihr könnt ihn nicht am Morgen

beiseite legen; er wird um euch sein bei Tag und bei Nacht. Und wer diesen Traum wählt, muß auf alle anderen Träume verzichten.«

»Wir wissen es«, entgegneten die Männer und Frauen.

»So tretet ein!« Und der alte Traumhändler öffnete weit die Eisentür. Ein Strahlen und Gleißeln drang in die Halle, daß ich geblendet die Augen schließen mußte.

Als die Männer und Frauen wieder zurückkehrten und durch die Halle schritten, lag auf ihrem Angesicht wundersame Helle, und aus ihren Augen strahlte überirdische Freude. Und auch das Antlitz des alten Traumhändlers leuchtete verklärt. Da die Männer und Frauen gegangen waren, fragte ich: »Was für ein Traum ist das, den diese Menschen gewählt und mit einem so hohen Preis bezahlt haben?«

Und der alte Traumhändler erwiderte: »Es ist ein Traum, der kein Traum, sondern Zukunft und Wahrheit ist: der Traum einer neuen und gerechten Welt.«

Wie durch Zauberkraft verschwand mit einem Male die Halle und zusammen mit ihr der Traumhändler. Ich stand allein auf der Schlaf-Straße. Tief unten aber lag die schlummernde, träumende Welt.